

16. 20, 23. Joh. 8, 6. h. e. *ad imprudentiam in loquendo agendoque eum sollicitare atque seducere studuisse.*

Vt vero tentationibus interdum ad peccandum sollicitamur, sic etiam iisdem haud raro *probamur*, et *in recte agendo confirmamur*. Hinc *πειρασμος* 1 Petr. 4, 12. ex loquendi usu prorsus singulari *probationis* vim obtinet, ita ut *πυρωσις προς πειρασμον γενομενη* i. sit q. *calamitates, probandae virtutis causa immissae*, (*Leiden zur Bewährung in der Tugend.*)

EXCURSVS III.

Variae interpretationes formularum κοσμος της αδικιας et τροχος της γενεσεως Cap. 3, 6. *breuiter enarratae atque dijudicatae, nostraque sententia, in ipso contextu supra proposita, copiosius explicata.*

De nexu hujus loci cum proxime superioribus ante omnia tenendum est, Jacobum jam in eo esse, ut similitudinem, quae interest inter linguam ignisque scintillam, explicet hanc: *nisi recte lingua utaris, ut ignis scintilla, multorum malorum fons esse potest, atque origo*. Hanc ipsam vero ignis similitudinem vniuersa hac formula ad linguam transfert sic: *και η γλωσσα πυρ, ο κοσμος της αδικιας, et lingua igni similis est, κοσμος ille της αδικιας*, in qua quidem formula explicanda mira est interpretum varietas. Praecipuae quaedam rationes haec sunt:

1) Syrus vertit: *et lingua ignis est, et mundus peccati est, instar fluae*, (vid. Tremellium, Millium, Schaafium.) quasi legisset: *και ο κοσμος της αδικιας η υλη*. Eandem sententiam et

2) Latina vetus exprimit: *lingua ignis, quo mundus injustitiae inflammatur*, quae legisse videri possit: *και η γλωσσα πυρ τε κοσμος της αδικιας*. Neque tamen his auctoribus, qui obscurum hunc locum magis circumscripsisse, quam ad verba reddidisse videntur, noua in locum intrudenda est lectio. Multo minus audacior

3) CLERICI admittenda videtur conjectura, qui verba *και η — αδικιας*, quae tamen in codicibus atque versionibus omnibus exprimuntur, pro scholio marginali habet, per errorem in textum illato: quanquam ceterum haec verba omnino glossae speciem prae se ferre diffitendum non est, cum a verbis *ουτως* etc. noua statim exempli sequatur applicatio, ita vt haec profus superflua videri possit.

4) S. V. CARPZOVIVS ita reddit, ac si scripsisset Jacobus: *και η γλωσσα πυρ, τον κοσμον τη αδικια αναπτει, et lingua ignis est, totum incendens mundum injustitia*. Sed, si quid sentio, durissime.

5) Alii potius, ad quorum sententiam et S. V. STORRIUM accedere video, *κοσμον* ex loquendi vsu maxime solenni de *ornamento* accipiendum esse putantes,

tes, vertunt: *lingua impietatis ornamentum*, seu *res quae impietatem exornabat atque defendebat*.

6) **BENSONVS**, — quem plures sequuntur interpretes, — *κοσμος* pro *ingenti rerum abundantia*, siue *complexu multarum rerum* accipit, quo quidem sensu, inquit, Angli etiam interdum adhibent *mundum diuitiarum*, *mundum mortis*, (*an universe of Death* apud *Milton*.) *mare miseriarum*, *oceanum voluptatum*, *diluuium improbitatis*. Sed quamuis haec ad sensum hujus loci illustrandum faciant, minime tamen ad *graecum* hunc usum loquendi confirmandum sufficiunt. Malim equidem comparari *Prov. 17, 6*. vbi Alexandrini voc. *κοσμος* eodem sensu adhibent. Verba haec sunt: *του πιστου ολος ο ΚΟΣΜΟΣ των χρηματων, του δε απιστου ουδε οβολος*, *fidelis tota multitudo rerum, infidelis vero neque obolus*. In quo quidem loco *multitudinis* significatio vocabuli *κοσμος* optime procedit, nisi forte *κοσμος των χρηματων* accipere malueris pro *κοσμος (mundus) συν πασι τοις χρημασι αυτου*. Alii ad firmandum hunc ipsum usum loquendi accersere solent locum *2 Petr. 2, 5*. *κατακλυσμον κοσμου ασεβων επαξας*, nostro tamen sensu parum idoneum, cum ibi *κοσμος* de *hominibus impiis*, (vid. nos ad *1, 27*.) intelligendum, additoque vocabulo *ασεβων* magis explicatum atque definitum videatur, quasi scripsisset Petrus sic: *κατακλυσμον κοσμου, τουτ' εστιν ασεβων, επαξας*. Ceterum nec *Hesychium* ab hac interpretatione

voc. *κοσμος* plane dissentientem habemus, quippe qui *κοσμος* vertit per *κατασκευη*: quanquam et hujus vocabuli significatio adeo late patet, vt iterum explicatione indigere videatur. Jam ex duabus hisce posterioribus *του κοσμου* significationibus, *ornamenti* nimirum et *multitudinis*, vnice fere in h. l. admittendis, illa, si quid sentio, paulo durior, sed vsui loquendi accomodatissima, haec autem facilior quidem, sed communi saltem, maximeque frequentato loquendi vsu parum confirmata videtur. Jam vtra sit praeferenda, vtra rejicienda, vnus-cujusque permittendum est sensui interno. Si posterio-rem admiseris, sensus prodit hic: *et lingua igni similis est, complexus ille plurimorum flagitiorum*. Forsan autem

7) *κοσμος*, eodem *Hesychio* auctore, pro concreto accipere possis, sensu hoc: *lingua, auctor ille et dux quasi omnium flagitiorum. (jene Verführerin zum Bösen.)* Sed judicent intelligentiores. Atque haec quidem de formula *κοσμος της αδικιας* sufficient.

Altera haec est: *τροχος της γενεσεως*, quem Jacobus, in eadem adhuc linguae cum ignis scintilla comparatione constitutus, *linguae abusu quasi inflammari* affirmat. *Τροχος*, *Hesychio* interprete, omnino i. e. q. *κυκλος*. Jam vero res *identidem et ordine quodam redeuntes* ad rotae vel circuli similitudinem reuocari solent; vnde plurimae hujus loci expli-

explicationes sponte prodeunt. Potiores hae esse videntur:

1) *Aethiops et Arabs vertunt rota naturae, nec male quidem per se, quia naturae etiam vicissitudines idemidem in rotae modum redire solent; sed quid linguae abusus ad totum naturae orbem inflammandum? Unde magis arridet*

2) *Syrus ita vertens: lingua accendit series generationum nostrarum, quae currunt ut rota, apte ad hebr. תהלת הלה, quem sequitur Wolfius in Curis. Pertinet huc illud Simpli. in Epict. p. 94. ὁ ἀπεραντος της ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΚΥΚΛΟΣ, δια ταυτα επαπειρον προιον, δια το την αλλου φθοραν αλλου γενεσιν ειναι. Eurip. ap. Plut. de Consol. p. 104. Β. ΚΥΚΛΟΣ γαρ αυτος καρπιμοις τε γης φυτοις, θνητων τε γενεα τοις μεν αυξεται βιος, των δε φθινει τε κακθεριζεται παλι. Musaeus ap. Clem. Al. Strom. I. 6.*

Ὡς δ' αὐτως καὶ φύλλα φύει ζειδωρος ἀρουρα,
 Ἄλλα μὲν ἐν μελλισσῶν ἀποφθίνει, ἄλλα δὲ φύει.
 Ὡς δὲ καὶ ἈΝΘΡΩΠΟΥ ΓΕΝΕΗ καὶ φύλλων
 ἘΛΙΣΣΕΙ.

3) *Sed quidni, quae facilior adhuc videtur ratio, τροχον της γενεσεως ad singularem hominis vitam referringamus, quae, cum idem fere semper tum temporum, tum negotiorum in vita vniuscuiusque hominis*

circu-

circulus reuocetur, jure τροχος dici potest. Huc pertinet illud *Anacreontis* Od. 4. v. 7. 8.

Τροχος ἄρματος γὰρ οἶα
Βιοτος τρεχει κυλιτθεις.

nec dubito, quin Jacobus in h. l. conscribendo similem poëtae cujusdam locum ante oculos habuerit. Τροχος γενεσεως igitur, symbolica loquendi ratione remota, nil amplius esse viderur. quam ὁλος ὁ βιος, vt sensus oriatur hic: *mala ex linguae abusu oriunda per totam vitam nostram*, vel, si Syrum sequaris, *per plures generationes alias aliis successuras cernuntur*. Eodem haud dubie sensus redit, vbi cum

4) GROTIUS, MICHAËLE, CARPZOVIO, GRIFSBACHIO, aliis, loco τροχόν cum accentu in priori syllaba τρέχον legeris, i. e. τον δρομον της ζωης, s. ὄλην την ζων, totius vitae a prima origine usque ad mortem decursum. Ad quam quidem conjecturam confirmandam, aliqua saltem e loco *Philonis*, Quod prob. lib. p. 882. D. a Loesnero ad h. l. allato, repeti possit auctoritas: λεγεται προς Μακεδωνων τας Δαρδανιδας γυναικας αισχιστον κακον δουλειαν ὑπολαβουσας, οὐς εκουροτροφουν παιδας, εις το βαθυτατον του ποταμου ριπτειν επιφωνουσας, αλλ' ὑμεις γε ου δουλευσετε, πριν δε αρξασθαι βιου βαρυδαιμονος ΤΡΟΧΕΩΝ, επιτεμοντες, ελευθεροι την αναγκαιαν και πανυστατην ὁδον περαιωσετεθι.

5) BENSONVS “vita hominum, inquit, rotae comparatur, quae, cum nascimur, moueri incipit, citoque motu vsque ad mortis tempus voluitur. Quae quasi rota, vbi agitante lingua iusto plus festinat, ignem concipit, quo tota machina consumitur.” Pertinet huc quodammodo *Achmet* 160. *ει δε ιδη, οτι ηλαυνει εν τω διαφορω, και οι τροχοι εφλογισθησαν εκ της ελασεως, ευρησει νοσον.* Sed praeterea, quod sensum huius comparationis non prorsus assequor, et hoc incommodi, obseruante CEL. MICHAËLE, haec habet interpretatio, quod eiusmodi quid rarissime accidit.

6) HEINSIVS *τρ. τ. γ.* pro *naturali volubilitate* accipit, respiciens illud *προσωπον της γενεσεως*, quod per *vultus naturalis* reddendum erat, vt sensus prodeat hic: *naturalem suam velocitatem et volubilitatem inflammat et praecipitat.* Sed, si iudicare licet, paulo durius, et contra omnem sententiarum nexum.

7) KYPKIANA tamen huius loci explicatione nullam vidi duriozem, longiusque repetitam. Cogitat Vir ille, ceterum de interpretatione N. T. optime meritis, in voc. *τροχος* de *tortura rotae*, cui illigabantur rei, vt in ea *extensi ignibus succensis torrerentur*, quae quidem significatio allata locorum multitudine confirmatur, et apud *Ant. Gallonium* de martyr. cruciat. rotae eiusmodi figura cernitur p.68. Jam *τρ. τ. γ.* ait, significare *miserias vitae omnino*, et *φλογιζειν τον τροχον της γενεσεως*, *augere huius vitae cruciatus.*

Plures qui scire cupit formulae $\tau\rho\omicron\chi$. τ . $\gamma\epsilon\nu$. interpretationes, eum ad *Heur. Heisenii* diss. 27, in Jacobum ablegatum volumus.

EXCURSVS IV.

Vexatissimus ille locus Jac. 4, 5. 6. fusius explicatur, aliorumque interpretum rationes recensentur atque dijudicantur.

Omnis in explicando hoc loco, quem e difficillimis esse, omnes omni tempore magno consensu declararunt interpretes, difficultas in hoc vno potissimum latere videtur, quod locus hic, solenni Veteris T. loca allegandi formula adductus, totidem verbis in sacro codice non reperitur. Vnde orta est tanta interpretatorum hujus loci varietas, tantaque farrago, ut, cum brevitatis tum perspicuitatis causa, eas, quae ex iisdem profectae sunt principiis, ad certas quasdam classes reuocasse, reuocatasque, qua fieri potest $\alpha\kappa\rho\iota\beta\epsilon\iota\alpha$, breuiter dijudicasse, Lectori mihi que sufficiat. Et sic quidem

PRIOR CLASSIS complectitur *varias interpretum de verborum προς φθονον — χαριν cum antecedentibus η δοκειτε — γραφη jungendi ratione sententias.* Duplicem, quantum equidem sciam, hic potissimum inierunt rationem :

1) *Alii, propter formulam η γραφη λεγει, verba προς φθονον — χαριν ex vetere quodam auctore repetita esse*